

NORGES HØYESTERETT

Den 1. april 2008 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2008-00581-A, (sak nr. 2007/1825), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

B (advokat John Christian Elden)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Øie**: Saken gjelder anke over lagmannsrettens opphevelse av et pådømt borgerlig rettskrav og reiser særlig spørsmål om lagmannsretten i en straffesak kan ta til behandling anke over et slikt krav dersom anke over straffekravet nektes fremmet.
- (2) Ved Sandefjord tingretts dom 17. juli 2007 ble B domfelt for en rekke straffbare forhold, blant annet for legemsfornærmelse etter straffeloven § 228 første ledd overfor A. B ble dømt til straff av fengsel i fem måneder, hvorav 60 dager ble gjort betinget med en prøvetid på to år, samt en bot på 15 000 kroner. I tillegg ble han blant annet dømt til å betale erstatning og oppreisning til A. Det borgerlige rettskravet var fremmet etter begjæring fra påtalemyndigheten i medhold av straffeprosessloven § 427. Domsslutningen om erstatning og oppreisning lyder slik:

”4. B dømmes til å betale erstatning for økonomisk skade til A, X med 377 136 – trehundreogsyttisjutosenettthundreogtrettiseks – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, med tillegg av lovens forsinkelsesrente, p.t. 10,5 % fra forfall til betaling skjer.

B dømmes til å betale erstatning for skade av ikke økonomisk karakter (oppreisning) til A, X med 50 000 – femtitusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, med tillegg av lovens forsinkelsesrente, p.t. 10,5 % fra forfall til betaling skjer.”

- (3) B anket dommen til Agder lagmannsrett. Anken rettet seg mot bevisvurderingen under skyldspørsmålet ved domfellelsen for legemsfornærmelsen overfor A, og mot den idømte erstatningen. Den 16. oktober 2007 avsa lagmannsretten kjennelse med slik slutning:

”Anken over bevisvurderingen under skyldspørsmålet nektes fremmet.

Tingrettens dom oppheves for så vidt angår erstatningsavgjørelsen i domsslutningens pkt 4.”

- (4) Lagmannsretten fant at tingrettens avgjørelse av erstatningskravet hadde mangelfulle domsgrunner og opphevet denne delen av dommen uten ankeforhandling, jf. straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 8, jf. § 345 andre ledd andre punktum, jf. § 322 første ledd nr. 1.
- (5) A har anket til Høyesterett over lagmannsrettens opphevelse av tingrettens erstatningsavgjørelse. Anken retter seg mot lagmannsrettens saksbehandling.
- (6) Det er anført at straffeprosessloven § 434 må forstås slik at dersom en anke over straffekravet blir nektet fremmet, kan en anke over et borgerlig rettskrav ikke behandles etter reglene i straffeprosessloven med mindre anken er begrunnet med at det var en saksbehandlingsfeil at kravet ble pådømt i straffesaken. Anken til lagmannsretten gjaldt ikke feil av en slik art. Lagmannsretten hadde derfor ikke kompetanse til å oppheve tingrettens avgjørelse av det borgerlige rettskravet.
- (7) Subsidiært er det anført at lagmannsretten, da den opphevet lagmannsrettens erstatningsavgjørelse uten at den fornærmede fikk anledning til å uttale seg, begikk en saksbehandlingsfeil som må føre til opphevelse av lagmannsrettens kjennelse.
- (8) B har prinsipielt påstått at anken må avvises. Det er anført at A ikke har ankerett når det borgerlige rettskravet er fremmet av påtalemyndigheten etter straffeprosessloven § 427, og at det uansett er feil som må lede til avvisning at anken verken er underskrevet av A eller forkynt for B.
- (9) Subsidiært er det påstått at anken må forkastes. Det er anført at loven åpner for at en særskilt anke over et borgerlig rettskrav behandles etter straffeprosesslovens regler ved alle typer av saksbehandlingsfeil som kan føre til hel eller delvis opphevelse av underinstansens avgjørelse.
- (10) Dersom resultatet likevel skulle bli opphevelse av lagmannsrettens kjennelse, er det anført at hele lagmannsrettens avgjørelse må oppheves, jf. Rt. 1999 side 1611.
- (11) *Mitt syn på saken*
- (12) Som hovedregel skal særskilt anke over avgjørelse av borgerlig rettskrav i straffesak fremsettes og behandles etter reglene i tvistemålsloven, eventuelt tvisteloven, jf. straffeprosessloven § 435. I rettspraksis har det imidlertid vært lagt til grunn at når en anke begrunnes med at det er en feil ved saksbehandlingen i underinstansen at et borgerlig krav er pådømt i straffesaken, kan anken fremsettes etter straffeprosesslovens regler, se Rt. 2006 side 1197 med henvisninger. Anken til Høyesterett er begrunnet med feil av denne art, og det er derfor ingen feil at det er anket etter straffeprosesslovens regler. Dette er da heller ikke omtvistet.

- (13) Det forhold at et borgerlig rettskrav opprinnelig er fremmet av påtalemyndigheten etter straffeprosessloven § 427, medfører ikke at den fornærmede mister rådigheten over kravet. Den fornærmede vil derfor blant annet kunne anvende rettsmidler, jf. også NOU 2006: 10 side 68 og Bjerke/Keiserud, Straffeprosessloven med kommentarer bind II, 3. utgave side 1307 og 1325.
- (14) Jeg kan ikke se at det ved anke fra den fornærmede over et borgerlig rettskrav i straffesak, gjelder noe krav om at den fornærmede skal underskrive ankeerklæringen, slik situasjonen er ved anke fra den siktede, jf. straffeprosessloven § 312. Et slikt krav er ikke angitt i § 434 eller andre bestemmelser i kapittel 29 og kan etter mitt syn heller ikke innfortolkes i § 312. Tvert imot er det naturlig at tvistemålsloven § 47 om prosessfullmakt regulerer spørsmålet, og etter denne bestemmelse kreves det ikke at parten underskriver anken.
- (15) Det er heller ikke noe krav at anken skal forkynnes for den siktede. Straffeprosessloven § 434 fjerde ledd bruker formuleringen at begjæring om ny behandling av det borgerlige rettskrav "settes fram", og noe krav om forkynnelse er ikke stilt verken her eller i andre bestemmelser.
- (16) På denne bakgrunnen er min konklusjon at det ikke er feil knyttet til anken eller fremsettelsen av den som må lede til avvisning.
- (17) Jeg går nå over til å behandle spørsmålet om lagmannsretten kunne ta til behandling anken over det borgerlige rettskravet når anken over straffekravet ble nektet fremmet.
- (18) Jeg minner først om at det grunnlaget lagmannsretten brukte ved opphevelsen av det pådømte borgerlige rettskravet, var mangelfulle domsgrunner, og ikke at tingretten med urette hadde behandlet kravet. Det forelå således ikke en slik situasjon hvor man etter rettspraksis har godtatt at særskilt anke over et borgerlig rettskrav skjer etter straffeprosesslovens regler, jf. Rt. 2006 side 1197.
- (19) Straffeprosessloven § 434 første ledd lyder slik:
- "Ved anke i straffesaken kan partene kreve ny behandling også av de borgerlige krav dersom vilkårene i §§ 427 til 433 er oppfylt og anken gjelder**
- a) **bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet,**
 - b) **avgjørelsen om straff eller rettsfølge som nevnt i § 2 første ledd nr. 1, og det ikke er til vesentlig ulempe å behandle kravet under ankeforhandlingen, eller**
 - c) **andre ankegrunner, og ankedomstolen samtykker i samlet behandling."**
- (20) Siste ledd i bestemmelsen lyder slik:
- "Dersom et borgerlig rettskrav ikke avgjøres i straffesaken, skal retten sørge for at melding om dette blir forkynt for den som har krevd ny behandling av spørsmålet. Parten skal samtidig orienteres om adgangen til fortsatt behandling etter tvistemålslovens regler og om fristen i tredje punktum. Parten må innen én måned etter at slik melding ble forkynt for ham, gi retten melding om at han krever fortsatt behandling av det borgerlige rettskravet. Om slikt krav ikke fremsettes, skal denne delen av saken heves."**

- (21) Ordlyden i § 434 første og siste ledd sett i sammenheng tilsier at anke over et borgerlig rettskrav bare kan behandles av lagmannsretten etter reglene i straffeprosessloven når retten samtidig skal behandle den tilknyttede straffesaken med ankegrunner som nevnt i § 434 første ledd. Dersom anken i straffesaken nektes fremmet, må anken over det borgerlige rettskravet eventuelt behandles etter reglene i tvistemålsloven eller tvisteloven.
- (22) Denne løsningen fremgår også noe mer direkte av § 343 slik den lyder etter lovendring 7. mars 2008 nr. 5, som trer i kraft 1. juli 2008, og hvor siste ledd første punktum nå lyder slik:
- ”Dersom anken i straffesaken trekkes, avvises eller ikke henvises til ankeforhandling eller et sivilt krav ellers ikke avgjøres i straffesaken, skal retten sørge for at melding om dette blir forkynt for den som har fått pådømt krav etter § 3.”**
- (23) Det fremgår av Ot.prp. nr. 11 (2007-2008) side 101 at endringen er foretatt av pedagogiske grunner og ikke innebærer noen realitetsendring. Lovendringen tar riktignok ikke direkte sikte på det spørsmål den foreliggende sak gjelder, men viser klarere enn gjeldende bestemmelse den underliggende forutsetning at det borgerlige rettskrav ikke behandles i straffesaken dersom anken ikke henvises til ankeforhandling. Samme sted i forarbeidene er det dessuten under redegjørelsen for gjeldende rett uttrykkelig uttalt at en anke over et sivilt krav ikke vil bli behandlet ”dersom anken i straffesaken trekkes, avvises eller ikke henvises til ankeforhandling”.
- (24) Den samme forståelse er lagt til grunn i Rt. 2002 side 1660, der det heter:
- ”Lagmannsretten har i sine kjennelsesgrunner antatt at straffeprosessloven § 434 siste ledd bare gjelder i et tilfelle hvor anken over straffekravet er henvist til ankeforhandling, mens det borgerlige rettskrav ikke skal avgjøres i forbindelse med ankesaken?. Denne forståelsen er ikke riktig. Bestemmelsen må både omfatte tilfeller hvor anken ikke fremmes, eventuelt ikke fremmes for den aktuelle tiltaleposten, og tilfeller hvor anken fremmes og det ikke samtykkes etter § 434 første ledd annet og tredje punktum.”**
- (25) Jeg viser også til Rt. 2000 side 416, Ot.prp. nr. 18 (2000-2001) side 24 og Bjerke/Keiserud, Straffeprosessloven med kommentar bind II side 1327.
- (26) Når lagmannsretten nektet å behandle straffekravet, kunne den etter dette heller ikke behandle det borgerlige rettskravet etter bestemmelsene i straffeprosessloven. Opphevelsen av tingrettens avgjørelse av det borgerlige rettskrav etter straffeprosessloven § 322 første ledd nr. 1 må anses som behandling av det borgerlige krav. Lagmannsretten har dermed gått utenfor sin kompetanse, og den delen av slutningen i lagmannsrettens kjennelse som gjelder opphevelse av erstatningsavgjørelsen, må oppheves.
- (27) Den aktuelle feil berører ikke straffekravet, og det er ikke en slik sammenheng mellom behandlingen av straffekravet og det borgerlige krav at hele lagmannsrettens avgjørelse bør oppheves.
- (28) Lagmannsretten må nå forkynne en melding til B i samsvar med § 434 siste ledd. Kommer det innen rett tid inn en anke etter tvisteloven, kan lagmannsretten ta det borgerlige krav under behandling.
- (29) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse, slutningens andre setning om opphevelse av tingrettens dom, domsslutningen punkt 4, oppheves.

- (30) Kst. dommer **Kaasen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (32) Dommer **Flock:** Likeså.
- (33) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse, slutningens andre setning om opphevelse av tingrettens dom, domsslutningen punkt 4, oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: